

Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій та ставлення до шлюбу та сім'ї

Полінкова М. О.

*магістрантка ННІ психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: polinkovato@krok.edu.ua*

Сингаївська І. В.

*кандидат психологічних наук, професор, директор ННІ психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: irinas@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6802-0081*

Сімейна система займає одну з найважливіших ролей у житті не лише окремої особистості, а й у суспільства загалом. Інститут шлюбу та сім'ї стає значною сферою самореалізації особистості, яка здатна задовольнити базові психологічні потреби. Ціннісні орієнтації, в свою чергу, лягають в основу усіх її соціальних рішень. Вивчення проблематики ціннісних орієнтацій постає одним із пріоритетних напрямків сучасної психологічної науки.

Збереження та зміцнення авторитету інституту сім'ї в уявленнях сучасних представників суспільства постає пріоритетним завданням психологічної галузі. Проте проведений аналіз наукових джерел показує, що взаємозв'язок ціннісних орієнтацій та ставлення до шлюбу і сім'ї потребує додаткового вивчення.

Аналізуючи доступні наукові джерела, стає зрозумілим, що у працях дослідників поняття «цінність» та «ціннісні орієнтації» являються такими, що взаємопояснюють одне одного. Ціннісні орієнтації виступають своєрідними настановами на визначенні цінності матеріальної, духовної або культурної сфер суспільства.

Наприклад, доробки Л. Довгаль знайомлять нас із поглядами дослідників на ціннісні орієнтації як спрямованість індивіда на конкретно визначені цінності [1]. С. Бадер погоджується з таким переконанням, пояснюючи цінність як об'єктивно сформоване явище конкретного суспільства або культури, в той час, як ціннісна орієнтація, на думку дослідниці, являється суб'єктивним феноменом, прийнятим індивідом на рівні внутрішніх відчуттів [2].

Опрацьовуючи основні теоретичні підходи до вивчення феномену ціннісних орієнтацій, ми прийшли до висновку, що кожен з них має різні погляди на систему цінностей особистості. Єдиної класифікації ціннісних орієнтацій у сучасній психологічній науці не існує, що і зумовлює диференціацію цінностей за різними критеріями та ознаками.

Основну специфіку цінностей суспільства важливо розглядати в контексті наявності та змісту ціннісних орієнтацій тих складових малих соціальних груп, які входять у склад цього суспільства. Мова йде, зокрема, про інститут шлюбу та сім'ї. Адже сімейна система забезпечує фізичну, соціальну, економічну безпеку особистості та виступає одним із основних інструментів соціалізації особистості. Завдяки сімейній системі відбувається трансляція культурних, етнічних та моральних цінностей [3].

Стає однозначно зрозумілим те, що ціннісні орієнтації виступають складною ієрархічною системою усвідомлених цінностей, які набувають пріоритетних значень та стають своєрідними орієнтирами, що супроводжують практично усі сфери діяльності особистості.

У своїй роботі О. Лещенко та М. Безрук стверджують, що ставлення до шлюбу та сім'ї, цінність сімейних стосунків у сучасних представників репродуктивного віку знижується. Вони пояснюють це тим, що нова система ціннісних орієнтацій сучасного покоління будується на особистісних пріоритетах, знеціненні сімейних традицій, низьким рівнем уявлень та знань про усвідомлене батьківство [4].

Розуміння та прийняття цінностей формує ціннісні уявлення. В свою чергу, такі ціннісні уявлення стають фундаментом для формування ціннісних орієнтацій. Вони (ціннісні орієнтації) будують частину системи особистісних сенсів, які набувають свідомого характеру та стають пріоритетними переконаннями.

Ставлення до шлюбу здатне відображувати основні характеристики періоду та психологічного наповнення суспільства, віддзеркалювати наявні умови життя та морально-етичні переконання, які транслює актуальний суспільний простір.

Система ціннісних орієнтацій у ставленні до шлюбу та сім'ї не є константною структурою. Вона динамічно змінюється, удосконалюється, поглиблюється та трансформується.

Ціннісні орієнтації, моральні установки та переконання формують основні очікування партнерів подружньої взаємодії. Відповідно, побудові гармонійних стосунків сприяє узгодження пріоритетних цінностей та усвідомлення власних ролей у сімейному союзі.

Отже, аналізуючи феномен ставлення до шлюбу одружених людей через призму найрізноманітніших наукових підходів, важливо зауважити, що бажання та готовність вступити в шлюбну взаємодію на пряму залежить від сформованого ставлення до інституту шлюбу та сім'ї. Важливим чинником формування ставлення до шлюбу одружених людей постає вплив сімейних цінностей, ціннісних орієнтацій, установок, моделей поведінки, які особистість засвоїла на ранніх етапах свого розвитку. Власне, даний досвід несвідомо накладається при проживанні тригерних ситуацій та схожих моделей подружнього життя.

Очевидно, що ставлення до шлюбу одружених людей є окресленою дефініцією, проте на її зміну вагомий вплив здійснює прагнення партнерів подружжя до саморозвитку, самовдосконалення та потреба у гармонізації сімейної системи.

Ціннісні орієнтації, моральні орієнтири, погляди, еталони та переконання формують основні очікування партнерів подружньої взаємодії. Відповідно, побудові гармонійних стосунків сприяє узгодження пріоритетних цінностей та усвідомлення власних ролей у сімейному союзі.

Сучасні дослідження впливу ціннісних орієнтацій на ставлення до шлюбу доводять факт, що сім'я, все ж, залишається однією із фундаментальних цінностей соціального середовища. Люди, які вступають у шлюб, знаходяться в пошуку опорних фігур, взаємопідтримки та прийняття, а подружню взаємодію будують, керуючись принципами цінності, гуманності, та моральності.

Список використаних джерел

1. Довгаль Л. О. *Особливості ціннісно-мотиваційної сфери старшокласників*. Тернопіль, 2017. 39 с.
2. Бадер С. О. *Класифікація цінностей та ціннісно-сміслових орієнтацій особистості*. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14. Т. 1. С. 18–22.
3. Сингаївська І. В., Лукаш Ю. С. *Психологічна допомога при вирішенні подружніх конфліктів*. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 1 (61). С. 251–257.
4. Лещенко О. Г., Безрук М. Л. *Аналіз сімейних цінностей студентів-першокурсників*. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип. 60. Т. 2. С. 90–94.